

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

_____ Л. І. Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 2020 року
М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА»
для підготовки на третьому освітньому рівні
здобувачів наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за заочною та денною формою**

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 3
	1.2.	Лекції	– 3
	1.3.	Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	– 4
	1.4.	Самостійна робота студентів	– 7
	1.5.	Індивідуальні завдання	– 15
	1.6.	Підсумковий контроль	– 16
2.	Схема нарахування балів	–	19
3.	Рекомендовані джерела	–	20
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	33

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Проблеми становлення та розвитку українського інформаційного суспільства	11	-	-	-	-	11
2.	Загальнотеоретична характеристика інформаційного права України	11	-	-	-	-	11
3.	Проблеми формування та функціонування електронного уряду	19	2	2	-	-	15
4.	Доступ до інформації: поняття та правове регулювання	19	2	2	-	-	15
5.	Проблеми інформаційної безпеки	17	2	2	-	-	13
6.	Проблеми правового регулювання інформаційних відносин в сфері міжнародного права	13	2	-	-	-	11
Усього годин:		90	8	6	-	-	76

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
		денне
1.	Проблеми формування та функціонування електронного уряду	2
1.1.	Основні фактори впливу на розвиток та впровадження електронного урядування.	
1.2.	Ризики впровадження електронного урядування.	
1.3.	Головні умови успішного впровадження електронного урядування.	
1.4.	Загальносвітові тенденції як фактор впливу на електронне урядування.	
2.	Доступ до інформації: поняття та правове регулювання	2
2.1.	Поняття та наукові підходи доступу до інформації.	
2.2.	Гарантування доступу громадян до інформації.	
2.3.	Поняття активного і пасивного доступу до інформації.	
3.	Проблеми інформаційної безпеки	2
3.1.	Інформаційна безпека як системне явище.	
3.2.	Реальні і потенційні виклики та загрози інформаційній безпеці людини.	

3.3.	Система забезпечення інформаційної безпеки держави.	
3.4.	Проблеми забезпечення інформаційної безпеки в умовах гібридної війни проти України.	
4.	Проблеми правового регулювання інформаційних відносин в сфері міжнародного права	2
4.1.	Вплив міжнародного права на формування інформаційного права України.	
4.2.	Міжнародна діяльність України в галузі захисту інформації.	
4.3.	Законодавчі акти, що визначають участь України у міжнародних інформаційних відносинах.	
	Усього	8

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 3. Проблеми формування та функціонування електронного уряду

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Теоретичні засади електронного урядування.
- 3.2. Основні принципи та мета електронного урядування.
- 3.3. Етапи впровадження електронного урядування в Україні.
- 3.4. Головні умови успішного впровадження електронного урядування.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: електронне урядування, електронна держава.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Вперше термін «електронний уряд» (e-government) було застосовано у 1997 році за ініціативою Національного наукового фонду США для визначення процесу адміністративної реформи на основі ідеології нового державного менеджменту та широкого впровадження ІКТ в державне управління, насамперед, в органах виконавчої влади. В подальшому для визначення реформ в публічному адмініструванні, які охоплювали всі органи державної влади та органи місцевого самоврядування, цей термін було модернізовано в «електронну державу».

Електронний уряд: • єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади й органів місцевого самоврядування між собою, із громадянами та суб'єктами господарювання; • система контрольованого на відстані надання державних інформаційних послуг; • система, яка забезпечує інформаційну взаємодію органів виконавчої влади між собою, з громадянами та юридичними особами на основі сучасних інформаційних технологій.

Основними факторами впливу на формування електронного уряду є: • недоліки традиційного адміністративно-державного управління: непрозорість, неефективність, нерезультативність, закритість, неоперативність, надмірна забюрократизованість, корупційність, кулуарність прийняття рішень); • недовіра до влади з боку суспільства та бізнесу і у зв'язку з цим зростання актуальності проблеми щодо її легітимності; • перманентне ускладнення зовнішнього та внутрішнього середовища (збільшення рівня непередбачуваності, кількості та складності проблем), та неспроможність органів влади самостійно й своєчасно розв'язувати динамічно зростаючу кількість складних проблем; • нові можливості, що надають ІКТ державному управлінню; • зміна парадигми державного управління з «суспільства для держави» на «державу для суспільства»; • глобалізація, розповсюдженню якої сприяли ті ж самі інформаційно-комунікаційні технології, та яка обумовила появу нових акторів формування

державної політики: транснаціональні та наднаціональні корпорації й організації, а також зміну ролі та місця держави; • активізація суспільства та бізнесу щодо їх участі у формуванні державної політики, контролю за її реалізацією, виборчому процесі тощо.

Семінарське заняття 2

Тема 4. Доступ до інформації: поняття та правове регулювання

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Засоби доступу до інформації.
- 4.2. Суб'єктивний склад категорії «доступ до інформації».
- 4.3. Форми активного доступу до інформації.
- 4.4. Пасивний доступ до інформації.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: засоби доступу до інформації, активний та пасивний доступ до інформації.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Порядок правового регулювання доступу до інформації в Україні визначається залежно від видів інформації, законодавчо закріплених у законах України “Про інформацію” та “Про доступ до публічної інформації”. Відповідно до норм чинного законодавства України, залежно від доступу до інформації, виділяють два види інформації: відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом. Правове регулювання відкритої інформації здійснюється на основі законів України “Про доступ до публічної інформації” і “Про звернення громадян”, а також інших нормативно-правових актів. Правове регулювання доступу до інформації з обмеженим доступом регулюється Законом України “Про інформацію” та іншими законами, що визначають правовий режим певних видів утаємниченої інформації: закони України “Про державну таємницю”, “Про банки і банківську діяльність”, “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” тощо. Сучасне інформаційне законодавство України щодо доктрини його формування має характер змішаної системи права: зберігши галузевий підхід традиційної континентальної системи права, воно стало на шлях публічно-правового нормотворення за доктриною загального права (англо-американської системи права), коли окремі проблеми на законодавчому рівні вирішуються на рівні окремих законів за принципами ситуаційного підходу. Загалом, нормативно-правове забезпечення інформаційної сфери потребує суттєвого удосконалення.

Семінарське заняття 3

Тема 5. Проблеми інформаційної безпеки

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Сутність теорії інформаційної безпеки.
- 5.2. Суб'єкти інформаційної безпеки.
- 5.3. Класифікація суспільних відносин щодо безпеки інформації.
- 5.4. Поняття та види інформаційної зброї.
- 5.5. Напрямки інформаційної безпеки.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: інформаційна безпека, інформаційна зброя.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми

студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Конституцією України (ч. 1, ст.17) завдання гарантування інформаційної безпеки визначено як одну з найважливіших функцій держави і справою всього українського народу, що зумовлено особливим її місцем у системно-комплексі національної безпеки, оскільки:

- національні інтереси, загрози їм та убезпечення від цих загроз на всіх напрямках реалізуються саме через своєчасне оперативне інформування та інформаційну сферу в цілому;
- інформація та інформаційні системи й права на них — основні об'єкти безпеки в усіх її формах та виявах;
- завдання національної безпеки вирішуються з використанням різноманітних класів інформаційних ресурсів та інформаційних підходів як основного науково-практичного методу;
- питання національної безпеки тісно пов'язані з питаннями безпеки міжнародної, які набувають нині яскраво вираженого інформаційного характеру.

Проблемою залишається забезпечення належних темпів розвитку національних інформаційних ресурсів і відповідної інфраструктури.

Аналіз ситуації в інформаційному просторі України свідчить про наявні проблеми в галузі захисту національної інформаційної безпеки. Особливо це стосується асиметрії інформаційних потоків: ідеться про потужний інформаційний вплив країн-сусідів на вітчизняну аудиторію і відсутність адекватних інформаційних потоків з України на закордонні спільноти. В Україні близько 60 % ефірного часу телерадіотрансляцій заповнено продуктом неукраїнського походження; кабельними мережами розповсюджуються програми багатьох іноземних телекомпаній, зокрема в ефірі Західного регіону України (на кордоні встановлено шість іноземних потужних теле- і радіопередавачів) активно присутні польські, угорські, румунські телерадіокомпанії.

Мас-медіа зі своїми впливами на масову ментальність та архетипи масового несвідомого – грізна зброя, яку можна повернути або на користь силам правопорядку й антитерористичним операціям, або на користь терористам. Ідеться про ситуації, коли тероризм і мас-медіа утворюють той небезпечний симбіоз, який кидає виклик глобальній, євро-регіональній та національній безпеці, а отже, вимагає негайного реагування у плані нейтралізації та знешкодження.

Бурхливий розвиток інформаційної сфери супроводжується появою принципово нових загроз інтересам особистості, суспільства, держави, її національній безпеці.

Семінарське заняття 4

Тема 6. Проблеми правового регулювання інформаційних відносин в сфері міжнародного права

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Вплив міжнародного права на формування інформаційного права України.
- 6.2. Нова інституція — міжнародне інформаційне право світової інформаційної цивілізації.
- 6.3. Принципи міжнародного інформаційного права.
- 6.4. Міжнародне співробітництво у сфері інформаційних відносин.
- 6.5. Міжнародні договори в сфері інформаційних правовідносин.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародне інформаційне право, світова інформаційна цивілізація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Поняття міжнародного інформаційного права. Інформаційна сфера як предмет міжнародного інформаційного права. Становлення та розвиток міжнародного інформаційного права. Критерії виділення міжнародного інформаційного права як особливої галузі міжнародного права. Структура міжнародного інформаційного права. Концепції міжнародного інформаційного права. Основні категорії та поняття міжнародного інформаційного права.

Міжнародна інформація визначається як сукупність відомостей про систему міжнародних відносин, а також про структуру, загальні властивості інформації і питання, пов'язані з пошуком, збиранням, аналізом, зберіганням та розповсюдженням інформації у системі міжнародних відносин. Процес одержання, зберігання та використання міжнародної інформації тісно пов'язаний з процесом глобальної комунікації між суб'єктами міжнародних інформаційних відносин, які виникають у всіх сферах діяльності держави і суспільства при одержанні, зберіганні та використанні інформації. Таким чином, міжнародна інформація є складовою глобальної комунікації, метою якої є з'ясування закономірностей взаємодії суспільства та інформації і формування інформаційного суспільства. Міжнародна інформація орієнтована на забезпечення зовнішньої та внутрішньої політики держав, економічної стратегії країн, на забезпечення національної безпеки, прогресивний розвиток міжнародних відносин та міжнародного права. Кожна країна формує свою стратегію інформаційної політики, в якій визначаються усі аспекти інформаційного забезпечення міжнародних відносин.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Проблеми становлення та розвитку українського інформаційного суспільства

Завдання 1. Проаналізувати інформацію як категорію інформаційного права.

Завдання 2. Встановити поняття та сутність інформатизації.

Завдання 3. Охарактеризувати загальні властивості інформації.

Завдання 4. Визначити основні риси інформаційного суспільства.

Завдання 5. Обґрунтувати роль інформації в суспільних відносинах на різних історичних етапах розвитку суспільства.

Завдання 6. Дослідити розвиток технологій та їх вплив на інформаційні процеси.

Завдання 7. Визначити міжгалузевий зв'язок інформаційного права.

Завдання 8. Вирішити тестові завдання:

8.1. Ким встановлюються єдині вимоги до виготовлення, обліку, користування, зберігання, схоронності, передачі та транспортування матеріальних носіїв секретної інформації?

- А) Кабінетом Міністрів України;
- Б) Верховною Радою України;
- В) Президентом України.

8.2. Термін дії дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, встановлюється Службою безпеки України і не може перевищувати:

- А) 5 років;
- Б) 10 років;
- В) 3 років.

8.3. Чи гарантує держава всім суб'єктам інформаційних відносин рівні права і

можливості доступу до інформації?

- А) ні;
- Б) так.

8.4. Суб'єктами владних повноважень є:

- А) орган державної влади, орган місцевого самоврядування, інший суб'єкт, що здійснює владні управлінські функції відповідно до законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень;
- Б) органи державної влади та органи місцевого самоврядування;
- В) орган державної влади та інший суб'єкт, що здійснює владні управлінські та неуправлінські функції відповідно до законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень.

8.5. Акредитація журналіста, працівника засобу масової інформації здійснюється:

- А) безоплатно на підставі його заяви або подання засобу масової інформації;
- Б) безоплатно на підставі його заяви та подання засобу масової інформації;
- В) платно на підставі його заяви або подання засобу масової інформації.

8.6. Суб'єктами інформаційних відносин є:

- А) фізичні особи та юридичні особи; об'єднання громадян;
- Б) фізичні особи та юридичні особи; об'єднання громадян; суб'єкти владних повноважень;
- В) фізичні особи; об'єднання громадян; суб'єкти владних повноважень.

8.7. Статистична інформація – це:

- А) документована інформація, що дає кількісну характеристику масових явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя суспільства;
- Б) відомості та/або дані, які розкривають кількісні, якісні та інші характеристики товару (роботи, послуги);
- В) документована інформація, що дає якісну характеристику масових явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя суспільства.

8.8. Конфіденційною є інформація:

- А) про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень;
- Б) про фізичну особу, юридичну особу та суб'єктів владних повноважень, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою;
- В) про фізичну особу та суб'єктів владних повноважень, доступ до якої обмежено фізичною, юридичною особою або суб'єктом владних повноважень.

8.9. Офіційна державна статистична інформація:

- А) підлягає систематичному оприлюдненню;
- Б) не підлягає систематичному оприлюдненню;
- В) підлягає систематичному оприлюдненню лише у випадках, передбачених законом.

8.10. Основними видами інформаційної діяльності є:

- А) створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації;
- Б) створення, збирання, поширення, охорона та захист інформації;
- В) збирання, одержання, зберігання, використання, поширення та захист інформації.

Питання для самоконтролю

– Які принципи інформатизації Ви знаєте?

- Які напрями формування інформаційного суспільства?
- Які етапи можна виділити в процесі розвитку інформатизації суспільства?
- Які основні сфери формування інформаційного суспільства?
- Що можна віднести до першого засобу комунікації?
- В яких країнах вперше з'явилися проекти електромеханічних й електронних пристроїв, націлених на виконання масових обчислень?
- В якому році з'явився перший персональний комп'ютер IBM PC?
- Розкрийте зміст поняття «масове виробництво молекулярного комп'ютера».
- Назвіть п'ять основних етапів інформатизації суспільства.

Тема 2. Проблеми становлення та розвитку інформаційного права України

Завдання 1. Розкрити поняття інформаційного права та об'єкт інформаційного права.

Завдання 2. Дослідити предмет інформаційного права.

Завдання 3. Охарактеризувати метод інформаційного права.

Завдання 4. Проаналізувати систему та джерела інформаційного права.

Завдання 5. Визначити поняття і структуру інформаційних правовідносин.

Завдання 6. Розкрити зміст конституційних засад прав і свобод людини і громадянина в інформаційній сфері.

Завдання 7. Проаналізувати право на інформацію.

Завдання 8. Охарактеризувати право на свободу слова.

Завдання 9. Дослідити право на конфіденційність приватного життя та приватної інформації про особу.

Завдання 10. Вирішити тестові завдання:

10.1. Науково-технічна інформація є:

- А) закритою за режимом доступу;
- Б) відкритою за режимом доступу, якщо інше не встановлено законами України;
- В) відкритою за режимом доступу.

10.2. Чи кожному забезпечується вільний доступ до інформації, яка стосується його особисто?

- А) так, крім випадків, передбачених законом;
- Б) ні.

10.3. Чи охороняється право на інформацію законом?

- А) так;
- Б) ні.

10.4. Чи гарантує держава всім суб'єктам інформаційних відносин рівні права і можливості доступу до інформації?

- А) ні;
- Б) так.

10.5. Інформація про вплив товару (роботи, послуги) на життя та здоров'я людини:

- А) не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом;
- Б) може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом.

10.6. Порухнення законодавства України про інформацію тягне за собою:

- А) дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну відповідальність згідно із законами України;
- Б) дисциплінарну або кримінальну відповідальність згідно із законами України;
- В) дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законами України.

10.7. Чи можуть суб'єкти інформаційних відносин звільнитися від відповідальності за розголошення інформації з обмеженим доступом?

- А) так;
- Б) ні;
- В) так, якщо суд встановить, що ця інформація є суспільно необхідною.

10.8. Масова інформація – це:

- А) інформація, що поширюється з метою її доведення до необмеженого кола осіб;
- Б) інформація, що поширюється з метою її доведення як до певного кола осіб, так і до необмеженого кола осіб;
- В) інформація, що поширюється з метою її доведення до певного кола осіб.

10.9. Засоби масової інформації - це

- А) засоби, призначені для публічного поширення друкованої інформації;
- Б) засоби, призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації;
- В) засоби, призначені для публічного поширення аудіовізуальної інформації.

10.10. За порядком доступу інформація поділяється на:

- А) відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом;
- Б) відкриту та закриту інформацію;
- В) відкриту, закриту та інформацію з обмеженим доступом.

Питання для самоконтролю

- В якому нормативно-правовому акті вперше «установлюється листова тайна»?
- Хто із вчених вперше запропонував термін «кібернетика» для позначення науки управління людським суспільством?
- В якому році вперше Карл Штейбух використав термін «інформатика»?
- Назвіть основні досягнення М.І. Брагінського в сфері правового забезпечення інформаційних відносин.
- Які фактори впливають на формування інформаційної свідомості?
- Що є метою навчальної дисципліни «Інформаційне право»?
- Розкрийте зміст взаємозв'язку інформаційного права з конституційним правом.
- У чому полягає призначення інформаційного права як науки?
- Які особливості науки інформаційного права в Україні Вам відомі?
- У чому полягає суть встановлюючої функції інформаційного права як науки?

Тема 3. Проблеми формування та функціонування електронного уряду

Завдання 1. Проаналізувати перешкоди на шляху до електронного уряду.

Завдання 2. Дослідити етапи впровадження електронного уряду в Україні.

Завдання 3. Охарактеризувати електронні державні послуги та процеси.

Завдання 4. Прокоментуйте та висловіть власну точку зору з питань:

4.1. Як може е-уряд зробити уряд більш чутливим?

- 1) Визначення чіткого, потенційного соціального і відповідного технологічного контексту для реалізації е-уряду, включаючи аналіз відповідних питань.
- 2) Визначення принципів, стратегій, механізмів і потенційних взаємних компромісів і ризиків використання е-уряду з метою збільшення участі громадян у політичних процесах.
- 3) Визначення принципів, стратегій, механізмів і потенційних взаємних компромісів і ризиків використання е-уряду щодо максимізації відповідних намірів і надання послуг.
- 4) Визначення потенційних змін щодо ролі і легітимності державного управління, і відносин зі зацікавленими колами в результаті реалізації е-уряду.

4.2. Які реформи зроблять е-уряд можливим?

- 1) Визначення потенційних структурних процесів і поведінки, культурних реформ державного управління, які роблять можливим е-уряд, включаючи потенціал ефективної дієвості.
- 2) Визначення необхідних стратегій і механізмів допомоги і підтримки реформування результативного е-уряду, включаючи сфери змін в менеджменті, управлінських та інших вмінь та компетентного управління.

4.3. Які вимоги щодо роботи е-уряду?

- 1) Визначення ефективних послідовних підходів до керівництва, координації і політики щодо реалізації е-уряду, включаючи розгляд підходів централізації/децентралізації.
- 2) Визначення ефективного інвестування і фінансових моделей для е-уряду, включаючи розгляд моделей для координації застосування інформаційних і комунікаційних технологій.
- 3) Визначення відповідного приватного/публічного сектору моделей співробітництва щодо реалізації е-уряду.
- 4) Визначення управлінських та інших вмінь необхідних для реалізації е-уряду, і політики їх забезпечення.

Питання для самоконтролю

- Електронне врядування: поняття, сутність, актуальність, та мотивація запровадження та функціонування.
- Електронне урядування як форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади.
- Електронне урядування як форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів місцевого.
- Електронне урядування як одна з базових технологій інформаційного суспільства.
- Кадрові аспекти впровадження та функціонування електронного урядування.
- Нормативноправове забезпечення електронного урядування.
- Електронний уряд як складова електронного урядування.
- Складові електронного уряду.
- Основні підходи та моделі до побудови електронного уряду.
- Електронна демократія як атрибут захисту громадянами своїх інтересів
- Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень: е-охоплення, е-включення, е-участь, е-партнерство.
- Загальносвітові тенденції як фактор впливу на е-урядування
- Мережева інфраструктура е-уряду країн Євросоюзу.

Тема 4. Доступ до інформації: поняття та правове регулювання

Завдання 1. Проаналізувати право звернення громадянина про надання інформації.

Завдання 2. Дослідити інформаційні права громадян при участі у виборчому процесі.

Завдання 3. Охарактеризувати захист персональних даних.

Завдання 4. Вирішити тестові завдання:

4.1. Термін дії дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, встановлюється:

- А) Службою безпеки України;
- Б) Органами внутрішніх справ;
- В) Прокуратурою.

4.2. За невиконання норм і вимог технічного захисту секретної інформації, внаслідок чого виникає реальна загроза порушення цілісності цієї інформації або просочення її технічними каналами:

- А) несуть дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність;
- Б) несуть дисциплінарну і кримінальну відповідальність;
- В) несуть адміністративну та кримінальну відповідальність.

4.3. Розсекречування матеріальних носіїв секретної інформації – це:

А) розкриття секретної інформації шляхом скасування раніше наданого грифу секретності документам, виробам або іншим матеріальним носіям цієї інформації;

Б) зняття в установленому законодавством порядку обмежень на поширення та доступ до конкретної секретної інформації шляхом скасування раніше наданого грифу секретності документам, виробам або іншим матеріальним носіям цієї інформації;

В) зняття в установленому законодавством порядку грифу секретності з конкретної секретної інформації шляхом скасування раніше наданого грифу секретності документам, виробам або іншим матеріальним носіям цієї інформації.

4.4. Державну політику щодо державної таємниці як складову засад внутрішньої та зовнішньої політики визначає:

- А) Верховна Рада України;
- Б) Кабінет Міністрів України;
- В) Президент України.

4.5. Координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері охорони державної таємниці:

- А) Служба безпеки України;
- Б) Рада національної безпеки і оборони України;
- В) Президент України.

Питання для самоконтролю

- Розкрийте поняття доступу громадян до інформації, його зв'язок з інститутом свободи слова.
- Охарактеризуйте доступ до правової та екологічної інформації.
- Здійсніть характеристику технічного захисту інформації.
- Охарактеризуйте криптографічний захист інформації.
- Здійсніть характеристику Національної системи конфіденційного зв'язку.

Тема 5. Проблеми інформаційної безпеки

Завдання 1. Охарактеризувати суб'єктів інформаційної безпеки.

Завдання 2. Проаналізувати поняття та види інформаційної зброї.

Завдання 3. Розкрити напрямки інформаційної безпеки.

Завдання 4. Вирішити тестові завдання:

4.1. Який строк засекречування матеріальних носіїв інформації?

А) 1 рік;

Б) має відповідати строку дії рішення про віднесення інформації до державної таємниці;

В) 5 років.

4.2. Скільки форм допуску до державної таємниці існує відповідно до ступеня секретності інформації?

А) 2 форми;

Б) 3 форми;

В) 5 форм.

4.3. В яких аспектах може розглядатися категорія «інформаційне право»?

А) як галузь суспільних відносин; як інституція в юридичній науці; як навчальна дисципліна;

Б) як інституція в юридичній науці; як навчальна дисципліна;

В) як галузь суспільних відносин; як навчальна дисципліна.

4.4. В об'єктивному змісті інформаційне право — це:

А) врегульовані Законом України «Про інформацію» суспільні відносини, об'єктом яких є інформаційна діяльність;

Б) врегульований нормативними актами комплекс суспільних відносин, об'єктом яких є інформація;

В) це комплекс прав і обов'язків суб'єктів суспільних відносин щодо інформації.

4.5. Інформаційне право в юридичній науці є:

А) міжгалузевою комплексною дисципліною;

Б) галузевою дисципліною;

В) міжгалузевою наукою.

Питання для самоконтролю

- Розкрийте масове впровадження нових технічних засобів.
- Охарактеризуйте геополітичні парадигми у розумінні глобальних соціотехнічних систем.
- Розкрийте сутність культури інформаційної безпеки та культури організації інформаційної безпеки.
- У чому полягає сутність теорії інформаційної безпеки?
- Назвіть суб'єктів інформаційної безпеки.
- Класифікуйте суспільні відносини щодо безпеки інформації
- Назвіть види інформаційної зброї.
- Які напрямки інформаційної безпеки?
- Проаналізуйте людський фактор в організації інформаційної безпеки.
- Поясніть теорію організації захисту інформації.
- Як вираховують якісні індивідуально- і соціально-психологічні, моральні, етичні та інші особисті характеристики людей, задіяних у системі захисту інформації при формуванні

конкретної системи технічного захисту?

Тема 6. Проблеми правового регулювання інформаційних відносин в сфері міжнародного права

Завдання 1. Розкрити зміст принципів міжнародного інформаційного права.

Завдання 2. Дослідити міжнародну діяльність України в галузі захисту інформації.

Завдання 3. Проаналізувати чинні міжнародні договори в сфері інформаційних правовідносин.

Завдання 4. Охарактеризувати захист інформації в автоматизованих системах.

Завдання 5. Вирішити тестові завдання:

5.1. Друкований засіб масової інформації підлягає перереєстрації в разі:

А) зміни засновника (складу співзасновників), назви, мови, сфери розповсюдження видання;

Б) зміни місця проживання засновника, назви, мови, сфери розповсюдження видання;

В) зміни сфери розповсюдження видання та його назви.

5.2. Чи може друкований засіб масової інформації підлягати перереєстрації?

А) так;

Б) ні.

5.3. Чи сплачується реєстраційний збір після перереєстрації друкованого засобу масової інформації?

А) так;

Б) ні.

5.4. Редакція друкованого засобу масової інформації набуває статусу юридичної особи з дня:

А) державної реєстрації;

Б) нотаріального посвідчення;

В) державної реєстрації та нотаріального посвідчення.

5.5. Статут редакції друкованого засобу масової інформації затверджується:

А) представником органу державної реєстрації;

Б) засновником;

В) представником редакції друкованого засобу масової інформації.

Питання для самоконтролю

- Розкрийте вплив міжнародного права на формування інформаційного права України.
- Назвіть принципи міжнародного інформаційного права.
- Розкрийте поняття юридична когнітологія, правова кібернетика, правова інформатика.
- Охарактеризуйте міжнародне співробітництво у сфері інформаційних відносин.
- Проаналізуйте міжнародні договори в сфері інформаційних правовідносин.
- Назвіть законодавчі акти, що визначають участь України у міжнародних інформаційних відносинах.
- Назвіть спеціальні нормативні акти, які є міжнародними стандартами суспільних інформаційних відносин.
- Проаналізуйте міжнародну діяльність України в галузі захисту інформації.
- Здійсніть характеристику Закону України «Про захист інформації в автоматизованих системах».

- Проаналізуйте положення Закону України «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом США про захист технологій, пов'язаних із запуском Україною ліцензованих США комерційних космічних апаратів» від 4 грудня 1998 р.
- Охарактеризуйте розвиток транскордонних економічних відносин.
- Які повноваження має Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) та Світова організація торгівлі (СОТ)?

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається здобувачами на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refere* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Темі рефератів-оглядів

1. Державна політика та її напрями у сфері інформаційної безпеки.
2. Поняття та види юридичної відповідальності у сфері доступу до інформації.
3. Поняття і принципи функціонування мережі Інтернет.
4. Національна програма інформатизації.
5. «Електронний уряд»: концепція створення.
6. Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів.
7. Електронний документообіг.
8. Правові основи діяльності друкованих ЗМІ.
9. Порядок реєстрації друкованих ЗМІ.
10. Суб'єкти видавничої справи.
11. Правові основи видавничої справи.
12. Державна реєстрація інформаційних агентств.
13. Правові основи діяльності електронних ЗМІ.
14. Державний реєстр телерадіоорганізацій в Україні.
15. Основи кримінальної відповідальності у сфері доступу до інформації.
16. Адміністративна відповідальність за порушення права на інформацію.
17. Цивільно-правова відповідальність за правопорушення у сфері доступу до інформації.
18. Підстави застосування дисциплінарної відповідальності за порушення права на інформацію.
19. Основні принципи правового регулювання інформаційної діяльності.
20. Види інформаційної діяльності.

21. Міжнародно-правові основи регулювання телекомунікаційних послуг.
22. Правове регулювання використання радіочастот.
23. Використання радіочастотного ресурсу України.
24. Управління ринком телекомунікацій. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.
25. Конфіденційна інформація, яка належить державі.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Загальні та юридичні властивості інформації.
2. Підстави обмеження прав людини у сфері інформації.
3. Особливі риси та ознаки інформаційного суспільства та їх аналіз.
4. Інформаційні ресурси як основа побудови інформаційного суспільства.
5. Значення інформаційної культури в інформаційному суспільстві.
6. Історичний розвиток та еволюція інформаційного суспільства.
7. Проблеми інформатизації суспільства і їх значення.
8. Аналіз концепцій "інформаційного суспільства".
9. Інформаційне суспільство в США, Японії, Південно-Східній Азії, ЄС та Російській Федерації.
10. Українські особливості побудови інформаційного суспільства.
11. Передумови формування та особливості становлення інформаційного права України: історичні, соціально-економічні та юридичні аспекти.
12. Спеціальний поняттєво-категоріальний апарат інформаційного права України.
13. Принципи інформаційного права України.
14. Інформаційне право України як наука.
15. Інформаційне право України як галузь права.
16. Інформаційне право України як навчальна дисципліна.
17. Масштабність зв'язків інформаційного права України.
18. Сутність інформаційної культури (феноменологічний аспект).
19. Аспекти інформаційної культури.
20. Культура поведінки у сфері інформаційних відносин.
21. Культура інформаційних потреб та проблеми їх реалізації.
22. Роль органів публічної влади у формуванні державної інформаційної політики.
23. Державна політика в галузі формування інформаційного суспільства.
24. Інформаційна функція держави.
25. Головні напрями здійснення інформаційної політики держави.
26. Державна політика у сфері Національної програми інформатизації: сутність та основні принципи.
27. Основні сфери (напрями) інформатизації.
28. Мета та стратегічні завдання державної політики інформатизації.
29. Замовники та виконавці Національної програми інформатизації.
30. Державне упорядкування у сфері інформатизації.
31. Поняття та наукові підходи доступу до інформації.
32. Гарантування доступу громадян до інформації.
33. Поняття активного і пасивного доступу до інформації.
34. Сутність теорії інформаційної безпеки.
35. Поняття та види інформаційної зброї.
36. Напрямки інформаційної безпеки.
37. Людський фактор в організації інформаційної безпеки.
38. Поняття та основні характеристики кіберпростору.
39. Електронна комерція: основні поняття та ознаки.

40. Порядок укладання договору через мережі електров'язку.
41. Організаційно-правові проблеми підвищення ефективності регулювання електронної комерції.
42. Удосконалення інституту відповідальності у сфері електронної комерції.
43. Вплив міжнародного права на формування інформаційного права України.
44. Принципи міжнародного інформаційного права.
45. Міжнародне співробітництво у сфері інформаційних відносин.
46. Міжнародні договори в сфері інформаційних правовідносин.
47. Міжнародна діяльність України в галузі захисту інформації.
48. Досвід європейських країн в сфері реалізації інформаційної політики.
49. Проблеми та шляхи вдосконалення інформаційного законодавства України.
50. Поняття державної таємниці.
51. Класифікація інформаційного законодавства України.
52. Класифікація видів секретної інформації.
53. Міжнародно-правові основи регулювання телекомунікацій.
54. Інформаційні права громадян як суб'єктів виборчого процесу.
55. Декларація Ради Європи «Про свободу спілкування в Інтернет».
56. Концепція створення «електронного уряду».
57. Суб'єкти видавничої справи.
58. Правовий статус журналіста.
59. Порядок реєстрації інформаційних агентств.
60. Умови та порядок державної реєстрації друкованих ЗМІ.
61. Правові основи діяльності електронних ЗМІ.
62. Історичні аспекти розвитку інформаційного права.
63. Поняття інформації як категорії інформаційного права.
64. Характеристика доступу до правової інформації.
65. Основні риси інформаційного суспільства.
66. Характеристика діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.
67. Поняття державної таємниці.
68. Предмет інформаційного права.
69. Характеристика правового режиму державної таємниці.
70. Характеристика системи та джерел інформаційного права.
71. Порядок засекречування інформації.
72. Поняття і зміст режиму доступу до інформації.
73. Відкрита інформація та інформація з обмеженим обігом.
74. Обмеження щодо розповсюдження інформації.
75. Сутність державної таємниці.
76. Правовий статус державних експертів з питань таємниць.
77. Порядок віднесення інформації до державної таємниці.
78. Доступ та допуск до державної таємниці.
79. Міжнародна охорона інформаційної діяльності.
80. Міжнародно-правові стандарти прав людини в інформаційній сфері.
81. Поняття інформаційного суверенітету.
82. Сутність комерційної таємниці.
83. Конституційні засади прав і свобод людини в інформаційній сфері.
84. Захист інформації в інформаційних системах.
85. Поняття інформаційної безпеки.
86. Характеристика міжнародно-правових основ інформаційної безпеки.
87. Основні принципи функціонування Інтернет, визначені національним законодавством.
88. Характеристика захисту інформації в інформаційних системах.
89. Сутність Національної програми інформатизації.
90. Поняття інформаційних ресурсів.
91. Правові основи створення друкованих ЗМІ.

92. Правове регулювання використання радіочастот.
93. Регулювання ринку телекомунікацій.
94. Структура Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.
95. Повноваження Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.
96. Державне агентство України з питань кіно.
97. Правові основи бібліотечної справи.
98. Доступ до інформації в бібліотечній справі.
99. Суб'єкти діяльності у галузі бібліотечної справи.
100. Правове регулювання архівної справи.
101. Правовий режим архівів.
102. Порядок доступу до інформації в архівних фондах.
103. Суб'єкти у галузі архівної справи.
104. Інформаційне забезпечення Верховної Ради України.
105. Інформаційні ресурси органів виконавчої влади.
106. Характеристика інформації як складової управлінської діяльності.
107. Конституція України як основа національного інформаційного права.
108. Функції держави в суспільних інформаційних відносинах.
109. Гарантії держави в забезпеченні інформаційних правовідносин, здійснення прав і свобод суб'єктів інформаційних відносин.
110. Державне та галузеве управління процесом інформатизації в Україні.
111. Закон України «Про Національну програму інформатизації» (1998 р.).
112. Адміністративно-правове регулювання інформаційних відносин.
113. Патентне право в регулюванні інформаційних відносин.
114. Роль технічних стандартів, регламентів, рекомендацій, положень в управлінні інформаційними відносинами.
115. Цивільно-правове регулювання інформаційних відносин.
116. Правове регулювання відносин, пов'язаних з творчою діяльністю.
117. Роль і місце трудового права в регулюванні інформаційних відносин у господарській діяльності.
118. Сутність та зміст інформаційної культури у сфері інформаційних відносин.
119. Трансформація поняття «інформаційна культура» в сучасних умовах.
120. Завдання інформаційної культури.
121. Інформаційно-правова культура як складова інформаційної культури.
122. Взаємозв'язок інформаційної культури з правовою культурою.
123. Роль права у формуванні інформаційної культури.
124. Головні етапи розвитку правового регулювання суспільних інформаційних відносин в контексті державної інформаційної політики.
125. Взаємозв'язок, взаємовплив та взаємообумовленість культури права і науково-технічного прогресу.
126. Поняття та сутність міжнародного інформаційного права.
127. Основні тенденції міжнародного інформаційного права.
128. Принципи міжнародного інформаційного права.
129. Публічно-правовий та приватноправовий аспекти міжнародної інформаційної діяльності.
130. Суб'єкти і об'єкти міжнародного інформаційного права.
131. Конвенційні засади міжнародного інформаційного права.
132. Правове регулювання інформаційних відносин в зарубіжних країнах.
133. Міжнародне співробітництво у сфері інформаційних відносин.
134. Співробітництво України з міжнародними організаціями та зарубіжними державами в галузі інформаційної діяльності.
135. Поняття юридичного делікту в інформаційних відносинах.
136. Класифікація юридичних деліктів в інформаційних відносинах.
137. Об'єкти і предмети юридичних деліктів в інформаційних правовідносинах.
138. Відповідальність за порушення законодавства про інформацію (юридичні санкції).
139. Адміністративно-правова відповідальність за порушення інформаційних відносин.

140. Види адміністративних правопорушень в інформаційних відносинах та їх кваліфікація.
 141. Суб'єкти адміністративно-правових порушень.
 142. Порядок оскаржень протиправних дій з порушення прав суб'єктів інформаційних відносин.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Сутність поняття «інформаційна зброя».
2. Види юридичної відповідальності у сфері доступу до інформації.
3. Концепції «інформаційного суспільства».

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів здобувачам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

Рис. 2.1. Схема нарахування балів здобувачам за результатами навчання

2.2. Обсяг балів, здобутих здобувачем під час лекцій з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми інформаційного права», обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З навчальної дисципліни «Актуальні проблеми інформаційного права» передбачено проведення 4 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, здобувач може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій			
			1	2	3	4
1.	Денна	4	2,5	5,0	7,5	10,0

2.3. З навчальної дисципліни «Актуальні проблеми інформаційного права» передбачено проведення 3 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному здобувачу до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу здобувачів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	12 тем	Номер теми						Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	2	2	2	2	2	2	12
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	8						8
	Усього балів							20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Баранов О. А. Методи інформаційного права. Правова інформатика. 2007. № 4 (11). С. 8-12.
2. Баранов О. Інститути інформаційного права. Правова інформатика. 2006. № 3 (11). С. 40-46.
3. Бачило И. Л. Информационное право : [учебник для вузов]. СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. 789с.
4. Бачило И. Л. Информационное право: основы практической информатики: [учеб. пособие]. М., 2001. 352с.
5. Бачило И. Л. Проблемы теории информационного права. Теоретические проблемы информационного права : [сборник науч. трудов]. М., 2006. С.9–28.
6. Береза Т. А. Поняття інформаційного суспільства, принципи його побудови та складові компоненти. Інформаційне суспільство. Шлях України : [збірник наук. статей]. К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С.284-293.
7. Богуш В. М. Інформаційна безпека держави. К. : МК-Прес, 2005. 432 с.
8. Брижаний Є. І. Інформатизація навчального процесу в умовах сьогодення. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2012. № 3 (15). С. 64–67.
9. Вовпенко Н. Н. Источники и формы права : [учеб. пособие]. Волгоград : Изд-во Волгоградского государственного университета, 2004. 102 с.
10. Гребенніков В. О. Доцільні принципи державної політики у сфері інфокомунікацій. *Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку*. 2010. № 3 (15). С.5-14.
11. Гулемин А.Н. Интеграция информационного законодательства в условиях глобализации : [автореф. дис. на соискание ученой степени кандидата юрид. наук : спец. 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право»]. Екатеринбург, 2008. 25с.
12. Дзьобань О. П. Проблеми становлення філософії інформаційного права. Інформаційне суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі : [збірник наук. статей та тез наук. повідомлень]. Харків : НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування, 2012.

- С. 28-31.
13. Дудко О. С. Феномен терміна «інформаційне суспільство» в міжнародній інформаційній політиці. *Інформаційне суспільство*. 2011. Вип. 14. С.66-71.
 14. Кім К. В. Особливості інформаційно-правових відносин як різновиду адміністративно-правових відносин. *Право і безпека*. 2011. № 4. С. 63-66.
 15. Конах В. К. Національний інформаційний простір: проблеми формування та регулювання. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 2 (27). С. 97-103.
 16. Ліпкан В. А. Консолідація інформаційного законодавства України: [монографія]. К., 2014. 416с.
 17. Минбалеев А. В. Проблемы формирования метода информационного права. Актуальные вопросы административного и информационного права : материалы Международной научно-практической конференции / под ред. Г. Ф. Ручкиной и М. А. Лапиной. М. : Финансовый университет, 2013. С.451-461.
 18. Правова інформація та комп'ютерні технології в юридичній діяльності : [навч. посібник] / за ред. В. Г. Іванова. Харків: Право, 2013. 240с.
 19. Чеботарьова Н. В. Людина в інформаційній культурі. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2012. № 1. С. 178–183.

Тема 2

1. Агамиров К. В. Прогнозирование развития информационного законодательства. Новый юридический журнал. 2012. № 3. С. 17–22.
2. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти: [монографія]. Харків Університет внутрішніх справ, 2000. 368с.
3. Баранов О. А. Інформаційне право України: стан, проблеми, перспективи. К. : Видавничий дім «СофтПрес», 2005. 315с.
4. Береза Т. А. Поняття інформаційного суспільства, принципи його побудови та складові компоненти. *Інформаційне суспільство. Шлях України : [збірник наук. статей]*. К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С.284-293.
5. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний. / пер. с нем. А. Ю. Антоновского, Г. В. Гороховой, Д. В. Ефременко и др. М. : Логос, 2011. 248с.
6. Брижко В. До питання методології кодифікації інформаційного законодавства. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 3 (62). С.32-43.
7. Бурило Ю. П. Правове регулювання інформаційної діяльності у сфері господарювання : [монографія]. К., 2013. 343с.
8. Вопленко Н. Н. Источники и формы права : [учеб. пособие]. Волгоград : Изд-во Волгоградского государственного университета, 2004. 102 с.
9. Галинская К. Информационный порядок в Украине: правонарушения и ответственность. *Legea și viața*. 2014. № 2. С. 3-6.
10. Гулемин А.Н. Интеграция информационного законодательства в условиях глобализации : [автореф. дис. на соискание ученой степени кандидата юрид. наук : спец. 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право»]. Екатеринбург, 2008. 25 с.
11. Данильян О. Г. Інформаційне суспільство: морально-етичний дискурс. *Інформація і право*. 2014. № 1 (10). С. 16-25.
12. Демкова М. Інформація як основа інформаційного суспільства: визначення поняття та правове регулювання. *Інформаційне суспільство. Шлях України : [збірник наук. статей]*. К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С.170-183.
13. Залізник В. Систематизація інформаційного законодавства України: стан та перспективи. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 9. С. 140-143.
14. Калюжний Р.А. Теоретико-методологічні засади інформаційного права України: реалізація права на інформацію : [монографія]. К. : МП Леся, 2013. 236 с.
15. Кім К. В. Особливості інформаційно-правових відносин як різновиду адміністративно-правових відносин. *Право і безпека*. 2011. № 4. С. 63-66.
16. Ковальський В. Формування інформаційного права як комплексної галузі та перспективи

- кодифікації інформаційного законодавства. *Юридична Україна*. 2012. № 5. С.102-104.
17. Ліпкан В.А. Консолідація інформаційного законодавства України: [монографія]. К., 2014. 416с.
 18. Можаровська Н. Інформаційна культура як об'єкт національної інноваційної політики та правознавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 12. С.136-139.
 19. Правова інформація та комп'ютерні технології в юридичній діяльності: [навч. посібник]. Харків: Право, 2013. 240с.
 20. Селезнева О. Н. Информационное право в системе юридического образования и некоторые предложения относительно его учебно-методического обеспечения. *Leges et iura*. 2014. № 3. С.148-152.
 21. Чеботарьова Н. В. Людина в інформаційній культурі. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2012. № 1. С. 178–183.

Тема 3

1. Агамиров К. В. Прогнозирование развития информационного законодательства. *Новый юридический журнал*. 2012. № 3. С. 17–22.
2. Альчук М. Сучасна філософсько-правова методологія. *Вісник Львівського університету. Філософські науки*. 2008. Вип. 11. С.64–71.
3. Арістова І. В. Методологічні засади розбудови суспільства знань. *Правова інформатика*. 2008. № 3 (19). С.10-17.
4. Баранов О. А. Об'єкт правовідносин в інформаційному праві. *Інформація і право*. 2013. № 3 (9). С.58-64.
5. Баранов О. А. Теоретико-методологічні основи правового забезпечення інформаційної сфери України : [автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право»]. Харків, 2015. 40с.
6. Баранов О. Інститути інформаційного права. *Правова інформатика*. 2006. № 3 (11). С. 40-46.
7. Бачило И. Л. Информационное право : [учебник для вузов]. СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. 789 с.
8. Бачило И. Л. Информационное право: основы практической информатики : [учеб. пособие]. М., 2001. 352 с.
9. Брижаний Є. І. Інформатизація навчального процесу в умовах сьогодення. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2012. № 3 (15). С. 64–67.
10. Брижко В. М. Основи систематизації інформаційного законодавства: теоретичні та практичні засади : [монографія]. К. : ТОВ «Пан Тот», 2012. 304с.
11. Венгеров А. Б. Право и информация в условиях автоматизации управления: [монография]. М. : Юридическая литература, 1978. 208с.
12. Волков Ю. В. Основы телекоммуникационного права : [учеб. пособие]. Екатеринбург, 2011. 91с.
13. Галинская К. Информационный порядок в Украине: правонарушения и ответственность. *Leges et iura*. 2014. № 2. С. 3-6.
14. Гриценюк О. В. Глобальні стратегії розвитку інформаційного суспільства: досвід для України. *Стратегічні пріоритети*. 2010. № 3 (16). С. 120-125.
15. Демкова М. Інформація як основа інформаційного суспільства: визначення поняття та правове регулювання. *Інформаційне суспільство. Шлях України* : [збірник наук. статей]. К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С.170-183.
16. Дзьобань О. П. Проблеми становлення філософії інформаційного права. Інформаційне суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі : [збірник наук. статей та тез наук. повідомлень]. Харків : НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування, 2012. С. 28-31.
17. Кім К. В. Особливості інформаційно-правових відносин як різновиду адміністративно-правових відносин. *Право і безпека*. 2011. № 4. С. 63-66.
18. Ковальський В. Формування інформаційного права як комплексної галузі та перспективи кодифікації інформаційного законодавства. *Юридична Україна*. 2012. № 5. С.102-104.

19. Ліпкан В. А. Консолідація інформаційного законодавства України: [монографія]. К., 2014. 416 с.
20. Марущак А. І. Інформаційне право України : [підручник]. К. : Дакор, 2011. 456 с.
21. Селезнева О. Н. Информационное право в системе юридического образования и некоторые предложения относительно его учебно-методического обеспечения. *Legea și viața*. 2014. № 3. С.148-152.
22. Турченко Ю. В. Сутність державної інформаційної політики в умовах демократичного державотворення. *Держава і право* : [зб. наук. праць : юридичні і політичні науки]. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2009. Вип. 46. С.631-637.
23. Чеботарьова Н. В. Людина в інформаційній культурі. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. 2012. № 1. С. 178–183.
24. Чубарук Т. В. Конституційні засади правового регулювання інформаційної сфери : [дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право»]. К., 2010. 201с.

Тема 4

1. Агамиров К. В. Прогнозирование развития информационного законодательства. *Новый юридический журнал*. 2012. № 3. С. 17–22.
2. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти: [монографія]. Харків Університет внутрішніх справ, 2000. 368с.
3. Арістова І. В. Методологічні засади розбудови суспільства знань. *Правова інформатика*. 2008. № 3 (19). С.10-17.
4. Арістова І. В. Наука «Інформаційне право» на новому етапі розвитку інформаційного суспільства. *Правова інформатика*. 2011. № 1 (29). С.3-11.
5. Баранов О. А. Методи інформаційного права. *Правова інформатика*. 2007. № 4 (11). С. 8-12.
6. Бачило И. Л. Информационное право : [учебник для вузов]. СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. 789с.
7. Битяк Ю. Основні напрями наукових досліджень у галузі конституційного, муніципального, міжнародного права, адміністративного права і процесу, фінансового та інформаційного права. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 2 (73). С. 208–220.
8. Богачов С. В. Інформаційна культура через засоби правової освіти. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2011. № 2 (5). С.77–82.
9. Богуш В. М. Інформаційна безпека держави. К. : МК-Прес, 2005. 432с.
10. Брижаний Є. І. Інформатизація навчального процесу в умовах сьогодення. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2012. № 3 (15). С. 64–67.
11. Брижко В. М. Роль інформаційного права у розвитку правової системи України. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2011. № 1 (5). С. 13–19.
12. Галинская К. Информационный правопорядок в Украине: правонарушения и ответственность. *Legea și viața*. 2014. № 2. С. 3-6.
13. Гриценюк О. В. Глобальні стратегії розвитку інформаційного суспільства: досвід для України. *Стратегічні пріоритети*. 2010. № 3 (16). С. 120-125.
14. Демкова М. Інформація як основа інформаційного суспільства: визначення поняття та правове регулювання. *Інформаційне суспільство. Шлях України* : [збірник наук. статей]. К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С.170-183.
15. Дубов Д. В. Модернізація інформаційної інфраструктури як чинник забезпечення національних інтересів України. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 2 (27). С.90-96.
16. Зверева Е. А. Правовой режим информации в отношениях с участием субъектов предпринимательской деятельности: [монография]. М. : Юстицинформ, 2008. 400 с.
17. Іващенко В. М. Зарубіжний досвід захисту комерційної таємниці. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2006. Т. 19 (58). № 3. С. 202-214.
18. Калюжний Р.А. Теоретико-методологічні засади інформаційного права України: реалізація права на інформацію : [монографія]. К. : МП Леся, 2013. 236с.

19. Ковальський В. Формування інформаційного права як комплексної галузі та перспективи кодифікації інформаційного законодавства. *Юридична Україна*. 2012. № 5. С.102-104.
20. Минбалеев А. В. Проблемы формирования метода информационного права. Актуальные вопросы административного и информационного права : материалы Международной научно-практической конференции / под ред. Г. Ф. Ручкиной и М. А. Лапиной. М. : Финансовый университет, 2013. С.451-461.
21. Можаровська Н. Інформаційна культура як об'єкт національної інноваційної політики та правознавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 12. С.136-139.
22. Політанський В. С. Загальна характеристика становлення та розвитку права на інформацію. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 4. С. 76-79.
23. Синюк О. В. Високотехнологічне інформаційне право : [навч. посібник]. Харків : Право, 2010. 360с.
24. Чеботарьова Н. В. Людина в інформаційній культурі. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2012. № 1. С. 178–183.

Тема 5

1. Агамиров К. В. Прогнозирование развития информационного законодательства. / Новый юридический журнал. 2012. № 3. С. 17–22.
2. Арістова І. В. Методологічні засади розбудови суспільства знань. *Правова інформатика*. 2008. № 3 (19). С.10-17.
3. Баранов О. А. Інформаційне право України: стан, проблеми, перспективи. К. : Видавничий дім «СофтПрес». 2005. 315с.
4. Баранов О. Інститути інформаційного права. *Правова інформатика*. 2006. № 3 (11). С. 40-46.
5. Батурин Ю. М. Проблемы компьютерного права :[монография]. М. : Юридическая литература, 1991. 272 с.
6. Бачило І. Л. Інформаційне право: основи практичної інформатики : [учеб. пособие]. М., 2001. 352с.
7. Беляков К. І. Інформаційно-правові дослідження: походження, становлення, стан та перспективи розвитку. *Інформація і право*. 2011. № 2 (2). С.4–12.
8. Богачов С. В. Інформаційна культура через засоби правової освіти. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2011. № 2 (5). С.77–82.
9. Брижаний Є. І. Інформатизація навчального процесу в умовах сьогодення. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2012. № 3 (15). С. 64–67.
10. Брижко В. М. Інформаційне право: нормативні та методологічні засади упорядкування інформаційних відносин : [монографія]. К. : ТОВ Пан Тот, 2009. 290с.
11. Брижко В. М. Методологічні та правові засади упорядкування інформаційних відносин : [монографія]. К. : ТОВ «Пан Тот», 2009. 415с.
12. Бурило Ю. П. Правове регулювання інформаційної діяльності у сфері господарювання : [монографія]. К., 2013. 343с.
13. Бурило Ю. П. Правове регулювання інформаційної діяльності у сфері господарювання : [автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право»]. К., 2014. 36 с.
14. Венгеров А. Б. Право и информация в условиях автоматизации управления: [монография]. М. : Юридическая литература, 1978. 208с.
15. Виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються з використанням комп'ютерних технологій / за заг. ред. Я. Ю. Кондратьєва. К. : НАВСУ, 2000. 64с.
16. Волков Ю. В. Субъекты телекоммуникационного права : [дис. на соискание ученой степени кандидата юрид. наук: спец.12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право»]. Екатеринбург, 2006. 192 с.
17. Гапотій В. Д. Інформаційне суспільство та інформаційний суверенітет: теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С.24-33.
18. Гребенніков В. О. Доцільні принципи державної політики у сфері інфокомунікацій. *Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку*. 2010. № 3 (15). С.5-

- 14.
19. Гриценюк О. В. Глобальні стратегії розвитку інформаційного суспільства: досвід для України. *Стратегічні пріоритети*. 2010. № 3 (16). С. 120-125.
20. Дзьобань О. П. Філософія інформаційного права: світоглядні й загальнотеоретичні засади : [монографія]. Харків : Майдан, 2013. 360с.
21. Дубов Д. В. Модернізація інформаційної інфраструктури як чинник забезпечення національних інтересів України. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 2 (27). С.90-96.
22. Жилияев І. Б. Інформаційне право України: теорія і практика : [монографія]. К. : Парламентське вид-во, 2009. 104с.
23. Залізник В. Систематизація інформаційного законодавства України: стан та перспективи. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 9. С. 140-143.
24. Каденюк Д. Л. Загальні принципи інформаційного права України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2010. № 3. С. 68-73.
25. Фурашев В. М. Законодавче забезпечення інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. 2014. № 1 (10). С. 59-67.
26. Чеботарьова Н. В. Людина в інформаційній культурі. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2012. № 1. С. 178–183.

Тема 6

1. Агамиров К. В. Прогнозирование развития информационного законодательства. *Новый юридический журнал*. 2012 № 3. С. 17–22.
2. Альчук М. Сучасна філософсько-правова методологія. Вісник Львівського університету. Філософські науки. 2008. Вип. 11. С.64–71.
3. Баранов А. А. Интернет: объект правоотношений и предмет регулирования: [монография]. К. : Ред. журн. «Право Украины»; Харків : Право, 2013. 144 с.
4. Береза Т. А. Поняття інформаційного суспільства, принципи його побудови та складові компоненти. Інформаційне суспільство. Шлях України : [збірник наук. статей]. К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С.284-293.
5. Богачов С. В. Інформаційна культура через засоби правової освіти. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2011. № 2 (5). С.77–82.
6. Брижко В. М. Роль інформаційного права у розвитку правової системи України / В. М. Брижко // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. – 2011. – № 1 (5). – С. 13–19.
7. Гриценюк О. В. Глобальні стратегії розвитку інформаційного суспільства: досвід для України. *Стратегічні пріоритети*. 2010. № 3 (16). С. 120-125.
8. Демкова М. Інформація як основа інформаційного суспільства: визначення поняття та правове регулювання. *Інформаційне суспільство. Шлях України* : [збірник наук. статей]. К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С.170-183.
9. Дзьобань О. П. Принципові засади правового виховання як цілісного системного процесу. *Правове виховання в сучасній Україні* : [кол. монографія]. Харків : Право, 2010. 368 с.
10. Дзьобань О. П. Філософія інформаційного права: світоглядні й загальнотеоретичні засади : [монографія]. Харків : Майдан, 2013. 360 с.
11. Дудко О. С. Феномен терміна «інформаційне суспільство» в міжнародній інформаційній політиці. *Інформаційне суспільство*. 2011. Вип. 14. С.66-71.
12. Дюжев Д. В. Інформаційне суспільство: соціально-правова парадигма суспільного розвитку : [автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філософ. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії»]. Донецьк, 2004. 19с.
13. Жилияев І. Б. Інформаційне право України: теорія і практика : [монографія]. К. : Парламентське вид-во, 2009. 104с.
14. Залізник В. Систематизація інформаційного законодавства України: стан та перспективи. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 9. С. 140-143.
15. Зверева Е. А. Правовой режим информации в отношениях с участием субъектов предпринимательской деятельности : [монография]. М. : Юстицинформ, 2008. 400 с.
16. Марущак А. І. Інформаційне право України : [підручник]. К. : Дакор, 2011. 456с.

17. Можаровська Н. Інформаційна культура як об'єкт національної інноваційної політики та правознавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 12. С.136-139.
18. Політанський В. С. Загальна характеристика становлення та розвитку права на інформацію. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 4. С. 76-79.
19. Тихомиров О. О. Правова інформація: теоретико-правовий аспект. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2012. № 1 (8). С.29-35.
20. Фурашев В. М. Законодавче забезпечення інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. 2014. № 1 (10). С. 59-67.
21. Хахановський В. Г. Проблеми теорії і практики криміналістичної інформатики : [монографія].К. : Вид. Дім «Аванпост-Прим», 2010. 382с.
22. Чубарук Т. В. Конституційні засади правового регулювання інформаційної сфери : [дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право»].К., 2010. 201с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. http://www.rada.gov.ua	- Веб-портал Верховної Ради України
2. http://www.president.gov.ua	- Веб-портал Адміністрації Президента України
3. http://www.kmu.gov.ua	- Веб-портал Кабінету Міністрів України
4. http://mon.gov.ua	- Веб-сайт Міністерства освіти і науки України
5. https://mip.gov.ua	- Веб-сайт Міністерства інформаційної політики України
6. http://www.ukrstat.gov.ua	- Веб-сайт Державної служби статистики України
7. http://www.archives.gov.ua	- Веб-портал Державної архівної служби України
8. http://www.dsszzi.gov.ua	- Веб-портал Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України
9. https://www.e.gov.ua/ua	- Веб-портал Державного агентства з питань електронного урядування України
10. http://nbuv.gov.ua/	- Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
11. http://gntb.gov.ua/ua/	- Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
12. http://www.ounb.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
13. http://www.adm.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
14. http://km-oblrada.gov.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної ради
15. http://www.khmelnysky.com/	- Веб-сайт Хмельницької міської ради
16. http://www.univer.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницького університету управління та права

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни:

доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

_____ І.П. Сторожук

15 червня 2020 року

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового права 15 червня 2020 року, протокол № 10.

Завідувач кафедри _____ О. М. Буханевич

15 червня 2020 року

Декан юридичного факультету

_____ С.А. Крушинський

15 червня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 18 червня 2020 року, протокол № 8.

Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун

18 червня 2020 року

Обліковий обсяг – 3,4 ум. др. арк.